

VAALAN KUNTA LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2017 – 2020

Sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

- ....1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- ....2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- ....3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

- ....4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- ....5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- ....6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- ....7 Suunnitelman laatijat
- ....8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2013 - 2016

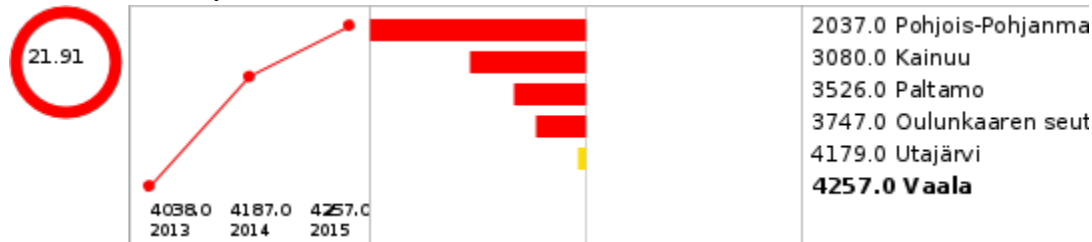
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TALOUS JA ELINVOIMA

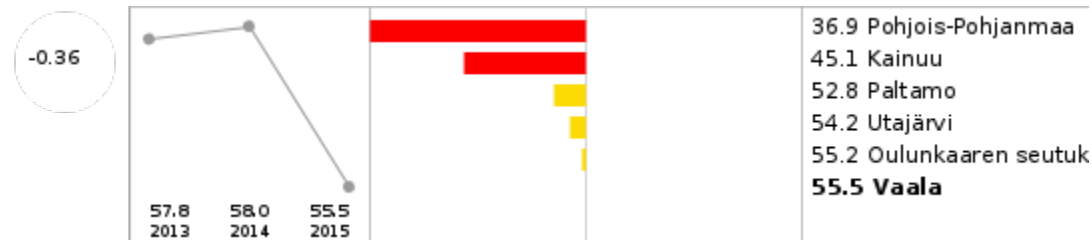
Tulot

% Suunta Vertailu

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Verotulot, euroa / asukas

Vuosikate, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Vuosikate, % poistoista

Lainakanta, euroa / asukas

Väestö

%

Suunta

Vertailu

Väestö 31.12.

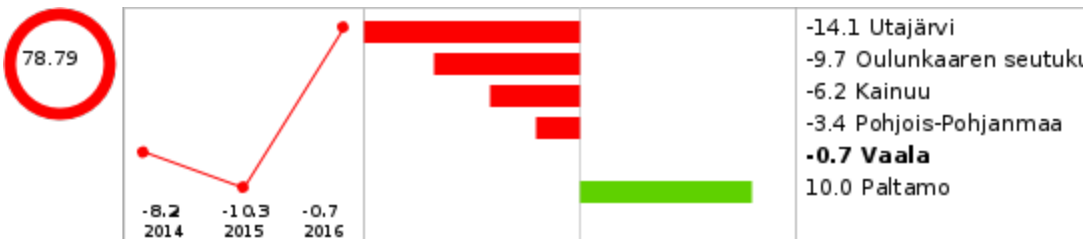
Huoltosuhde, demografinen

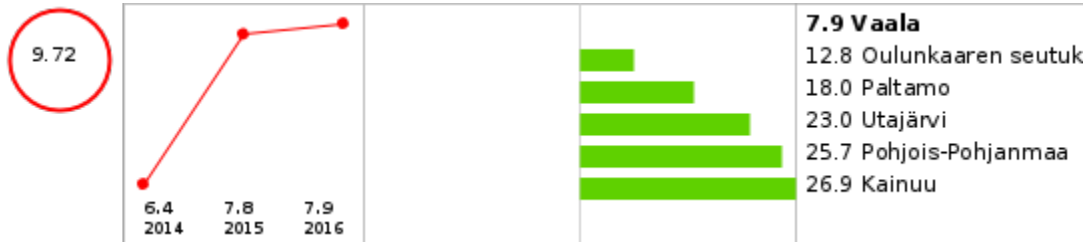
Väestöennuste 2030

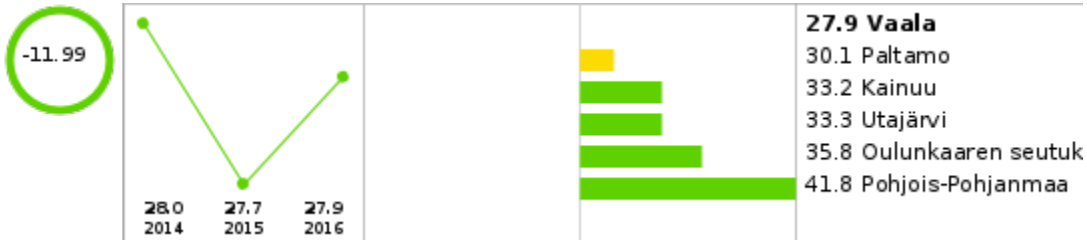
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

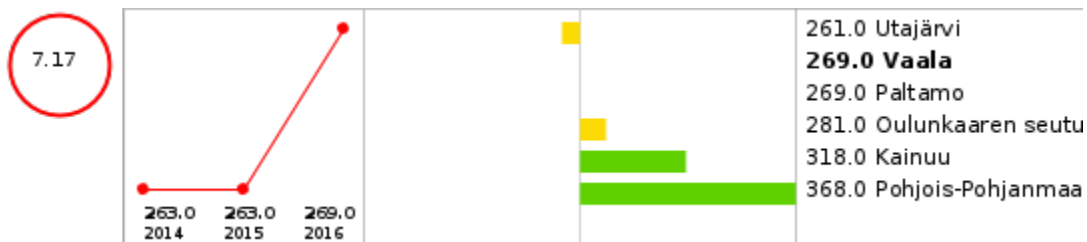
Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

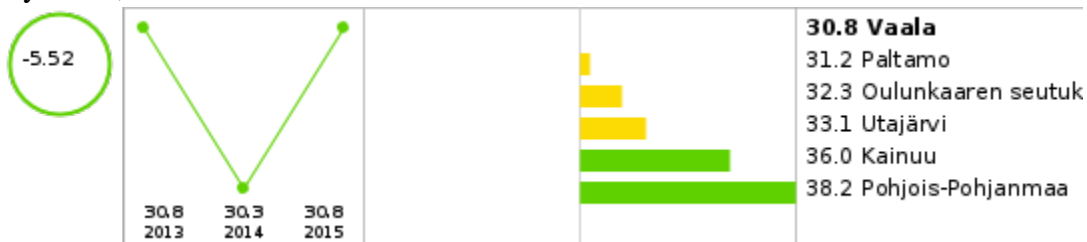
Koulutustasomittain

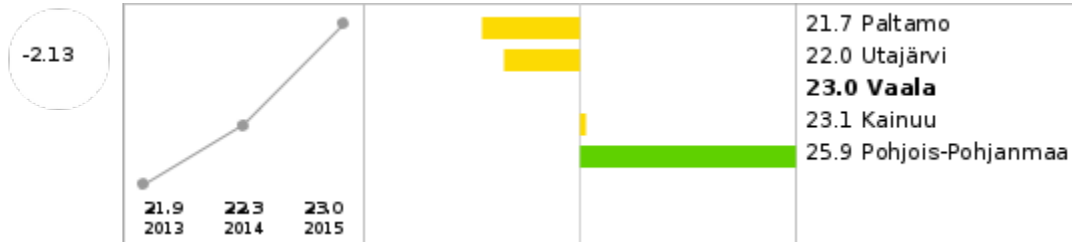
Elinvoima

%
Suunta
Työlliset, % väestöstä

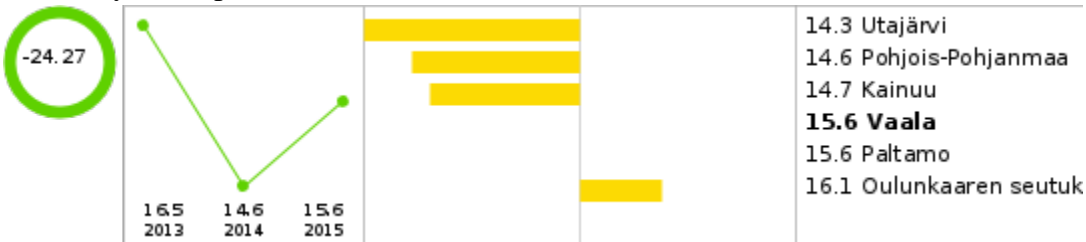
Vertailu

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

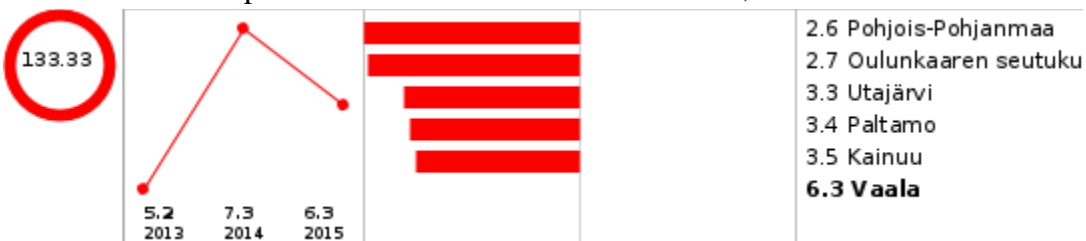
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Vaalassa on hyvä koulutustaso ja verotulot asukasta kohden vertailukuntiin nähden hyvällä tasolla. Kunnassa on hyvä lähipalvelutaso, joka johtuu osittain maakuntakeskuksien kaukaisesta sijainnista. Vaalan ennakkoväkiluku 31.12.2016 oli 3043 henkilöä. Vuonna 2016 väkiluku vähentyi -31 henkilöllä (väkiluku 31.12.2015 3074). Vähennys oli n. 1 %:n luokkaa, mikä on hieman vähemmän kuin vuonna 2015, jolloin väkiluku vähentyi -63 hengellä (2,0 %). Vähennys on ollut alhaisempi myös kuin vuonna 2014, jolloin väkiluku väheni -55 hengellä.

Väkiluvun alhaisempaa vähennystä selittää tulomuuton lisääntyminen. Kuntaan muutti vuonna 2016 134 henkilöä ja kunnasta muutti pois 135 henkilöä. Vuonna 2015 nettomuutto oli puolestaan -35, jolloin kunnasta muutti pois 148 asukasta ja kuntaan muutti 113 asukasta. Vuonna 2016 syntyneitä oli 25 ja kuolleita 53 henkeä, mitkä ovat edellisvuoden tasolla. Väestön väheneminen selittyy korkealla kuolleisuudella ja vähäisellä syntyneiden määrällä.

Vaikka vuonna nettomuutto kuntien välillä Vaalassa on ollut negatiivinen, on alueella potentiaali kasvaa virkeäksi lapsiperheiden ja matkailijoiden kunnaksi. Tämä vaatii kuitenkin työtä ja tulo- ja muuttopalvelujen kehittämistä. Tätä työtä on tehty Vetoa Vaalaan hankkeen avulla. Vaalan kunta on investoinut tulomuuton kannalta merkittävän koulukeskuksen, joka kuitenkin näkyy korkeana velkaantumisasteena ja lainamääränä asukasta kohden. Viime vuosina suhteellinen velkaantuneisuus on kuitenkin saatu käännettyä laskuun.

Työpaikka on perusedellytys kuntaan muuttamiselle. Siksi aktiivinen elinkeinopolitiikka on kunnan toiminnan keskiössä. Kuntalaiset haluavat olla mukana kunnan kehittämisessä ja siihen luodaan mahdollisuuksia. Talouden tasapainottamiseksi on tehty hyvää työtä, mutta sitä on jatkettava jotta erityisesti valtionosuuksien jo toteutuneista ja tulevista leikkauksista. Vuoteen 2019 tulee varautua. Vuosien 2017 ja 2018 tulos vaikuttaa merkittävästi kunnan tulevaan valtionosuuteen ja vuoden 2023 tasapainotilaan.

Vaalan työttömien osuus työvoimasta oli joulukuussa 2016 17,7 %:a. Luku on yksi korkeimmista Pohjois-Pohjanmaalla. Keskimäärin vastaava luku on ollut vuoden 2015 aikana 17,7 %, joten Vaalan työttömyysaste on säilynyt olennaisilta osin ennallaan verrattuna vuoteen 2015. Yhteensä työttömiä työnhakijoita oli 212, joista pitkäaikaistyöttömiä oli 74, yli 50-vuotiaita työttömiä 115 ja alle 25-vuotiaita 24 henkeä. Työllistämistoiminta Vaalassa on lajaa. Tuleva kasvupalvelulaki ja sotelaki muokkaa myös työllistämisen kenttää niin, että kuntouttava työtoiminta ollaan siirtämässä maakunnalle.

Demografinen huoltosuhde on korkea ja ikääntyvien ihmisten määrä on kasvanut ja kasvaa jatkossa. Vaalan kunnan tahtotila, on että seniorit ovat voimavara ja heidän elämänviisauttaan käytetään monipuolisesti yhteistoiminnassa. Kunta haluaa panostaa ikäihmisten hyvinvointiin, jotta he voivat asua mahdollisimman pitkään kotona. Tämä on sekä taloudellisesti että usein inhimillisesti järkevää. Kun kunto heikkenee ja vanhus tarvitsee hoivaa ja hoitoa, se pyritään takamaan. Kunta pyrkii myös turvaamaan perus terveys- ja sosiaalipalvelut mahdollisimman lähellä kuntalaisia. Jatkossa tämä tulee olemaan haaste, koska palveluverkosta päättäminen siirtyy vuoden 2019 jälkeen maakunnan päätettäväksi.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elämänlaatu ja osallisuus

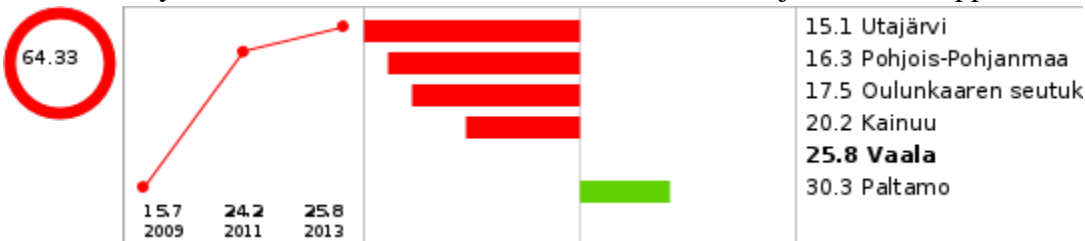
% Suunta Vertailu
 Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

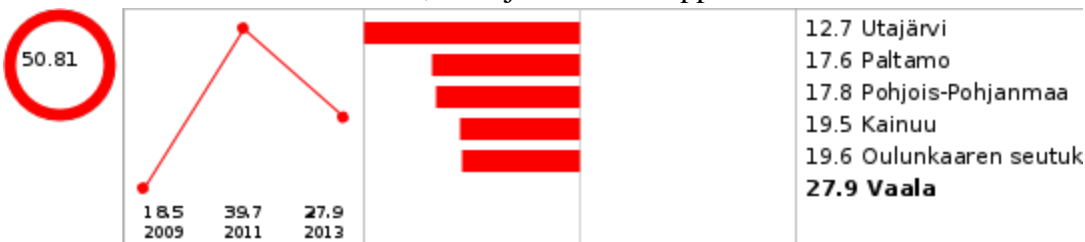
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

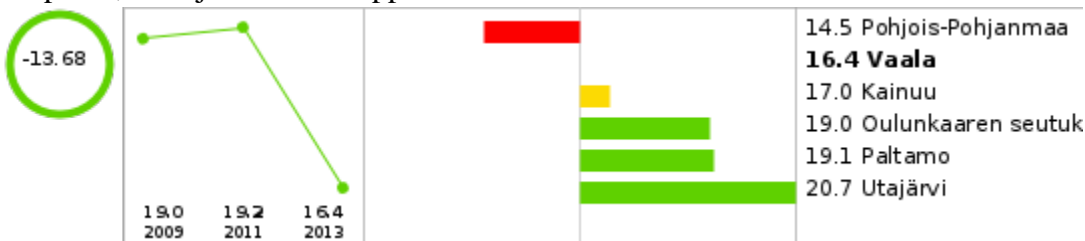
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

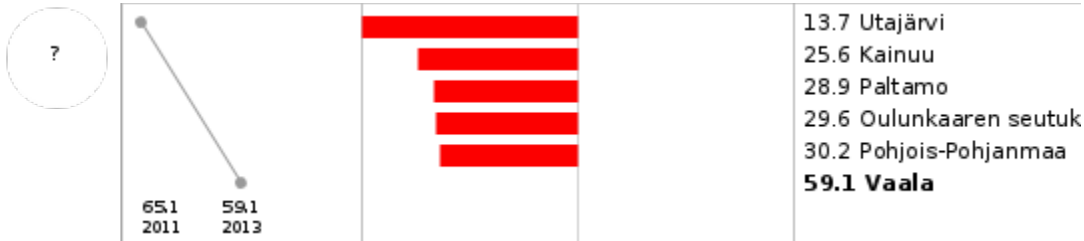
Päivittäin vähintään kaksi oiretta, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

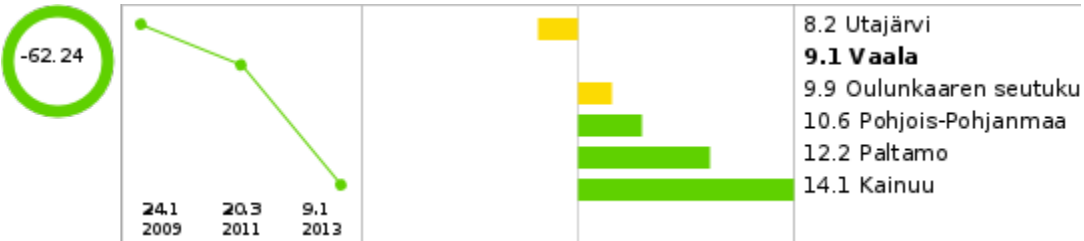
Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltopäivällä tai illalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

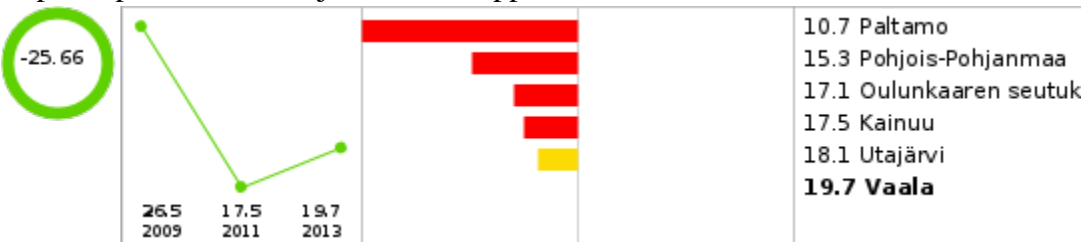
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

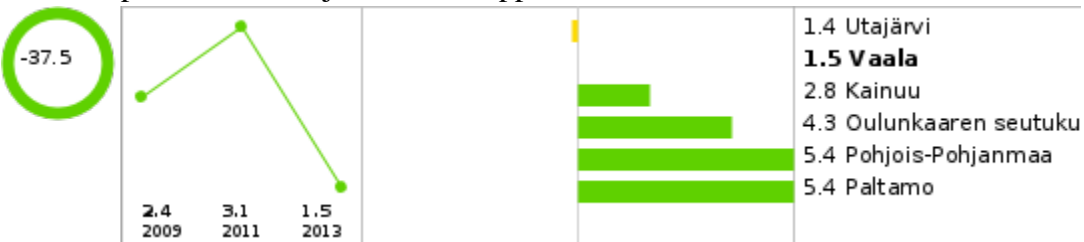
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

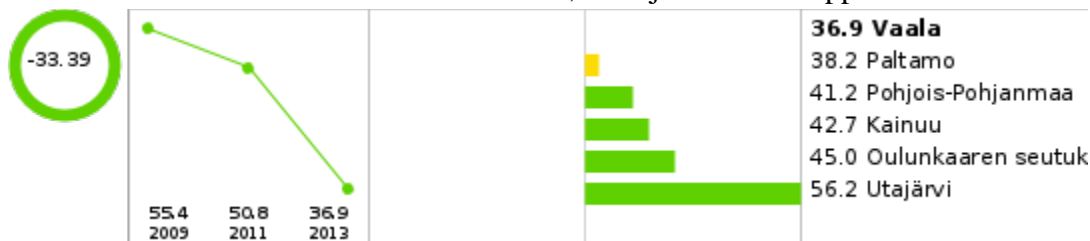
Sukupuoliyhdyntässä olleet, % 8. ja 9. luokan oppilaista

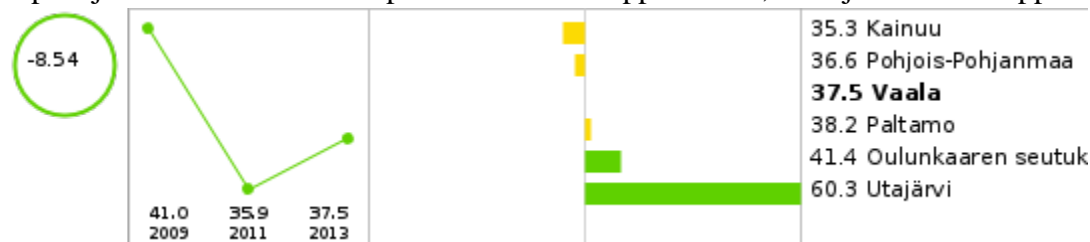
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

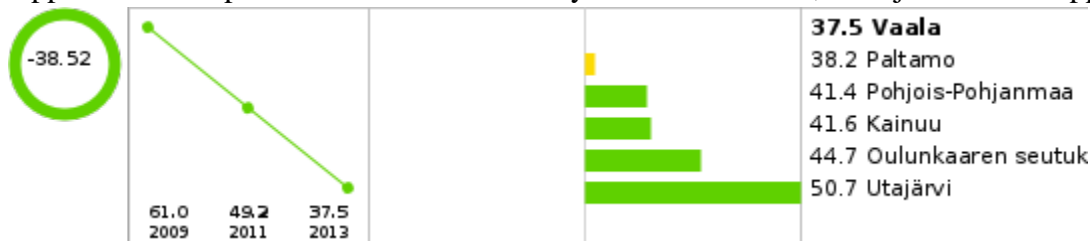
Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Oppilaiden mielipiteitä ei huomioida koulutyön kehittämisessä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

%

Suunta

Vertailu

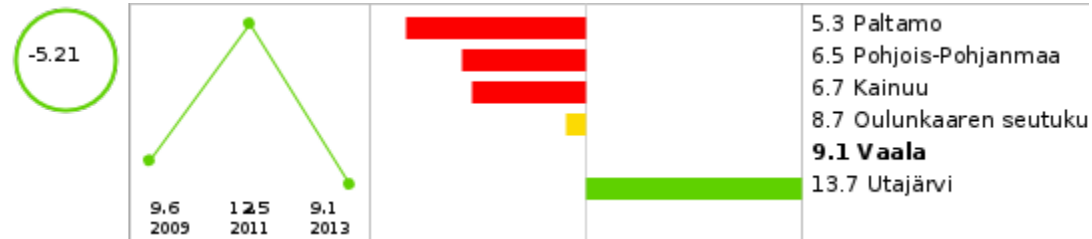
Läheisen alkoholin käyttö aiheuttanut ongelmia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

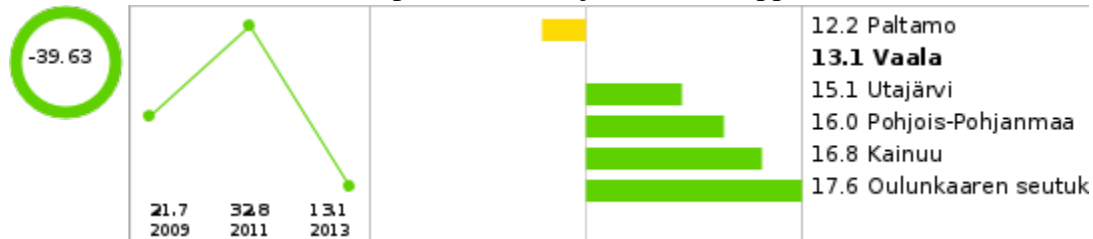
Koulun työympäristössä ongelmia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Väkivaltatilanteet haittaavat opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista

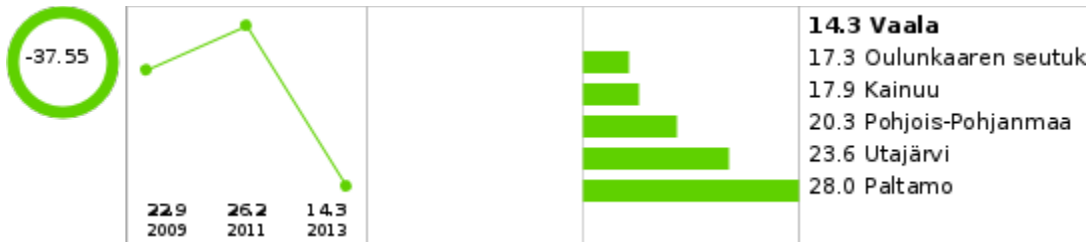
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

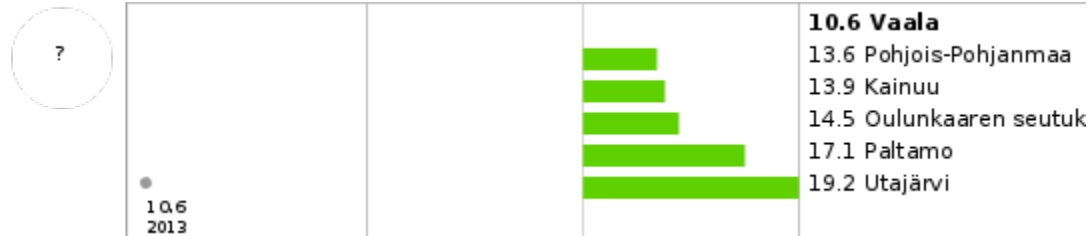
Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

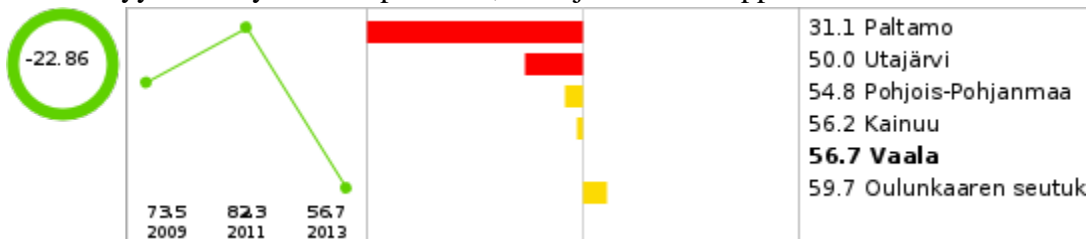
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

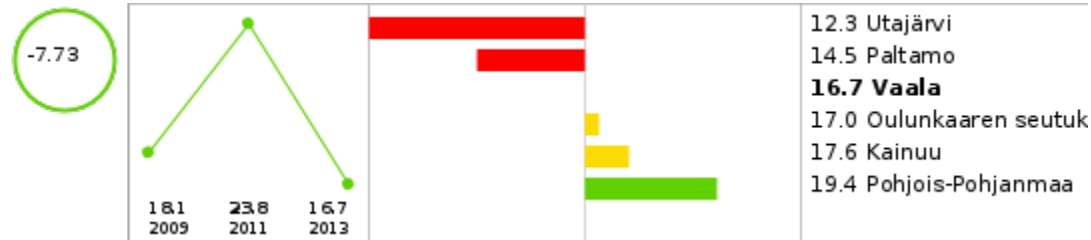
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % 8. ja 9.luokan oppilaista

Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Toistuvasti rikkeitä vuoden aikana tehneet, % 8. ja 9. luokan oppilaista

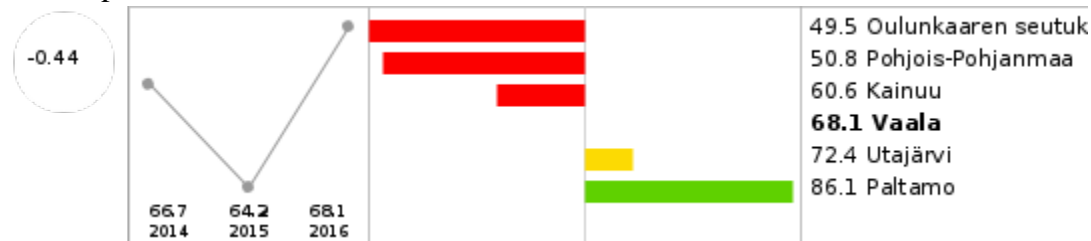

Päivähoito

% Suunta Vertailu
Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm

Lasten päivähoitossa olleet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Koulu

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Kouluterveyskyselyn uusimpia indikaattoritietoja ei ole suoraan saatavissa. Tietoja ei yleensä saada Vaalassa johtuen vastanneen ikäluokan pienuudesta tai vastaajien vähäisestä määrästä. Fyysisen väkivallan uhan sekä seksuaalisen väkivallan osalta pitäisi kuitenkin olla nollatoleranssi.

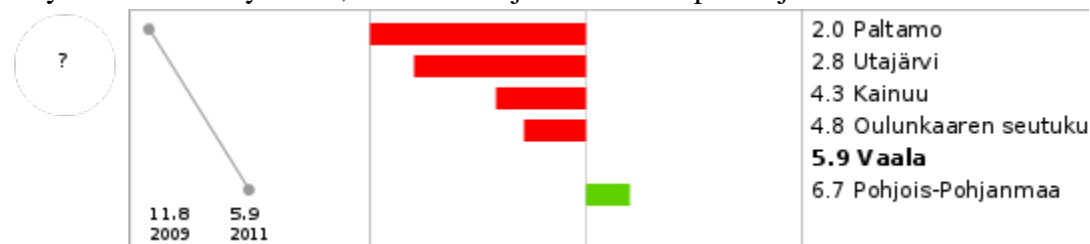
Huostaan otettujen lasten määrässä on hienoista laskua. Ahtaasti asuvia lapsiperheitä on maan keskitasoon verrattuna enemmän, mutta määrä on laskenut viime vuosien aikana. Pienituloisuusaste on myös huomattavasti suurempi kuin vertailukunnissa ja koko maassa. Lapsiperheiden ongelmat on tiedostettu ja niihin pyritään saamaan korjausta mm. lisäämällä perhepalvelujen resursseja. Perhe-neuvolatyötä on tehostettu ja vanhempainkoulut käynnistetty. Nämä parantavat varhaista puuttumista lapsiperheiden ongelmiin. Lapset puheeksi menetelmä on käytössä.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

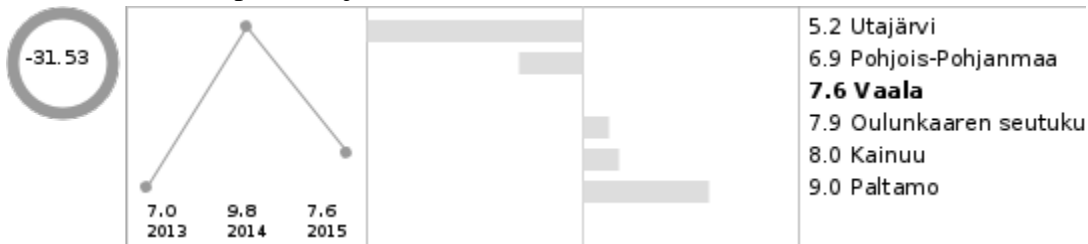
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

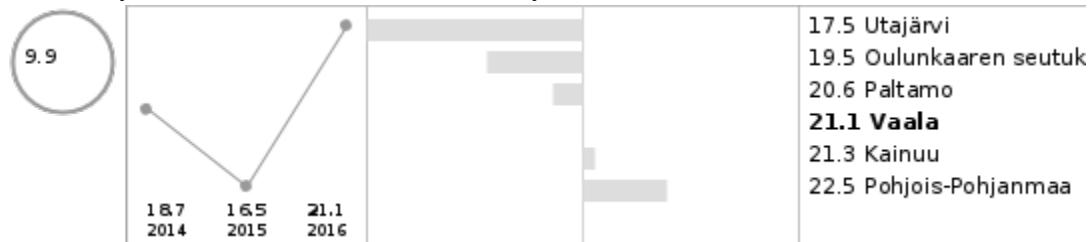
Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

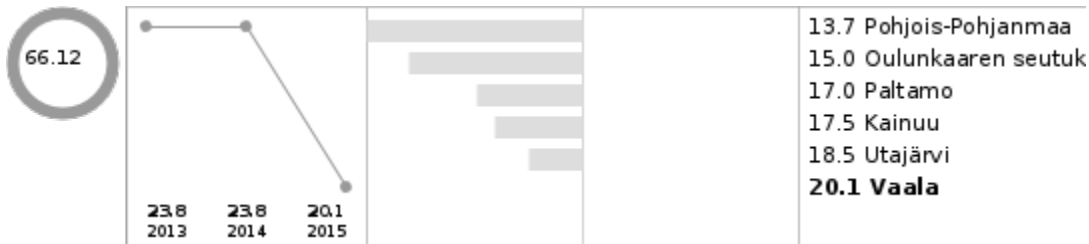
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

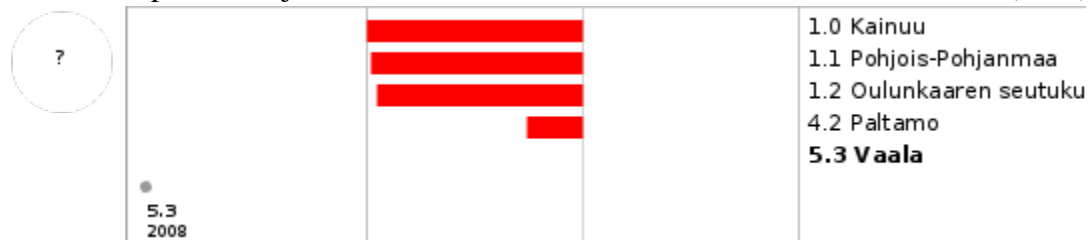
Toimeentulotukea saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

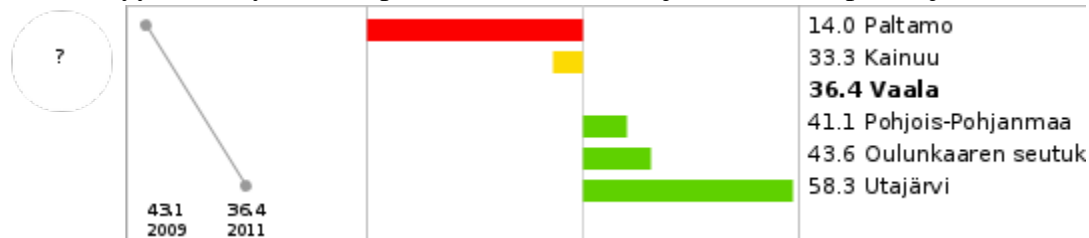
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avoimuuslasten tukitoimien piirissä 18 - 20-vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

Lukiolaisten osalta ei myöskään saada suoraa indikaattoritietoa kouluterveyskyselyn perusteella, koska Vaalan tulokset puuttuvat. Yksi elämänlaatua kuvaava indikaattori kuitenkin löytyy eli mielen terveyden vuoksi työkyvttömyyseläkettä saavien määrä, joka on hieman laskenut.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten määrä on pysynyt suhteellisen pienenä ja määrä on myös vähentynyt kahden viimeisen vuoden aikana. Vaalassa on oma lukio ja nuoria kannustetaan ja tuetaan opiskelupaikkojen haussa. Etsivä nuorisotyöntekijä tekee aktiivista työtä nuorten parissa, mikä on osaltaan voinut vaikuttaa nuorten koulutukseen hakeutumiseen.

Nuorisotyöttömiä on Vaalassa vertailukuntiin ja koko maahan nähden huomattavasti enemmän, mutta suuntaus on kuitenkin saatu laskuun mm. nuorten työpajatoiminnalla ja tehostetulla työllistämällä ja opintoihin ohjaamisella. Nuorten työttömyys näkyy toimeentulotukea saavien määrässä, vaikka se onkin hieman laskenut edellisvuodesta. Syrjäytymisriski on suuri, koska kotipaikkakunnalla ei ole mahdollista suorittaa toisen asteen ammatillista perustutkintoa eikä myöskään uusia työpaikkoja valmistuneille.

Vaalassa 2017 tehdyn kyselyn perusteella arvioitaessa koettua hyvinvointiaan alle 18-vuotiaat vastaajat kokevat toimintakykynsä ja terveytensä hyväksi. Alimmat arvot saivat osa-alueet työelämä ja vaikutusmahdollisuudet omaa elämää koskevissa palveluissa. Kokonaisuudessaan oma koettu hyvinvointi on arvioitu vastaajien keskuudessa hyväksi ja enemmistö arvoista sijoittuu arvoasteikolla arvojen 3 – 4 välille.

Toimivuus opetus, kulttuuri- ja sivistyspalveluissa on arvioitu pääasiassa melko hyväksi ja suurin osa vastauksista sijoittuu arvojen 3 – 5 välille, mikä tarkoittaa vastaajaryhmässä vallitsevaa tyytyväisyyttä kyseisiin palveluihin. Merkityksellisimmät palvelut alle 18-vuotiaiden vastausten perusteella heille ovat peruskoulu, kouluruokailu, koulukuljetus sekä oppilashuolto. Toimivuudeltaan parhaimmaksi vastaajat arvioivat peruskoulun, lukion ja oppilashuollon palvelut. Heikoimmaksi vastaajat arvioivat ammattiopiston toimivuuden, joista ammattiopisto selittyy pitkälti sillä, että paikkakunnalla ei ole ammattiopistoa ja vastaajilla ei ollut kokemusta palvelusta ylipäätään, sillä vastaajat olivat pääasiassa yläkoululaisia ja lukiolaisia.

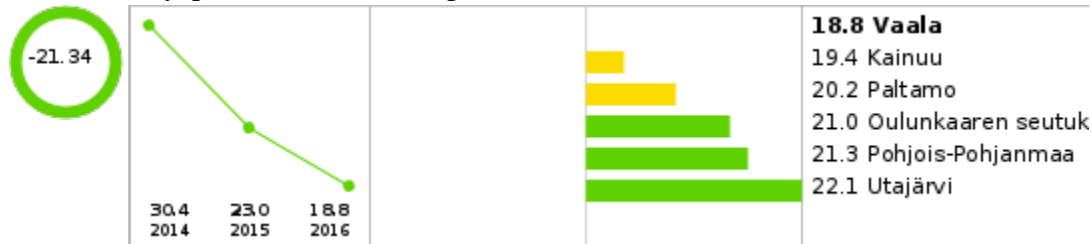
Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota. Ennaltaehkäisevän nuorisotyön merkitys kasvaa entisestään. Nuorten opintoihin hakeutumista ja työllistämistä tulee tukea mm. etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan avulla sekä varhaisella puuttumisella perheiden sekä lasten ja nuorten ongelmiin mahdollisemman aikaisessa vaiheessa.

Nuorisotyötä tehdään järjestämällä nuorille kerhotoimintaa ja nuorisoiltoja nuorisotiloissa yhteistyössä seurakunnan ja järjestöjen kanssa. Nuorten liikuntaharrastusta tuetaan yhteistyössä järjestöjen kanssa. Toiminta kohdistuu kuitenkin enimmäkseen alle 18 -vuotiaisiin nuoriin. Etsivä nuorisotyöntekijän järjestämä Torstaitupa on tarkoitettu myös nuorille aikuisille. Nuoria osallistuu etenkin kansalaisopiston liikunta- ja tanssiryhmiin sekä musiikkiopiston kursseille.

TYÖIKÄISET

Elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Valtionosuusperusteissa työikäisen väestön määrän perusteella saa vähiten valtionosuutta. Näiden indikaattorien perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että työikäisen väestön elämäntavoista ja perinnöllisistä sairauksista johtuvat kustannukset ovat korkeat. Vaala on oma työssäkäyntialueensa. Vaalassa on korkea työttömyys. Aiemmin arvioimme, että rakenteellisen työttömyyden vähentäminen ilman uusia työpaikkoja omassa kunnassa on vaikeaa. Tällä hetkellä tilanne on se, että kunnassa ja lähiseudulla on avoimia työpaikkoja, joihin ei välttämättä saada hakijoita kunnan alueella asuvien työttömien joukosta. Tilanne on erittäin hankala. Samaan aikaan kunnassa on korkea työttömyys ja työvoimapula.

Valtuustokauden aikana Vaalan työllistämistoiminta on kehittynyt ja sitä on resursoitu. Työllistämismäärärahat on jaettu osastoittain taloudellisen vastuun korostamiseksi. Hallinnon työllistäminen koostuu nuorten kesätyöllistämisestä, Valmennuspaja Lokin työllistämistoiminnasta, kuntouttavasta työtoiminnasta (30% työntekijä) ja yhdistysten työllistämisyhteistyöstä (20 000€). Nämä työllistämisen kustannukset olivat yhteensä nettona n. 260 000 euroa. Tähän summaan sisältyy kunnan työmarkkinatuen kuntaosuus 95 000 euroa. Sivistys käytti työllistettyjen palkkaamiseen noin 38 000 euroa, tekniikka n. 85 000 euroa ja Oulunkaaren kuntayhtymä 63 000 euroa. Työllistämisen kokonaisuuteen kuuluu myös vapaa-aikapalveluiden alla olevat nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö, joiden kustannukset katetaan lähes kokonaan ELY:n ja OKM:n avustuksella. Kaiken kaikkiaan työllistämisen nettokustannukset olivat Vaalassa vuonna 2016 noin 351 000 euroa ilman työmarkkinatuen kuntaosuutta (n. 95 000 euroa).

Työmarkkinatuen kuntaosuutta Vaala maksoi 95 605 euroa eli 6 500 vähemmän kuin vuonna 2015 (102 167 euroa). Työmarkkinatuen kuntaosuutta oli budjetoitu 70 000 euroa vuodelle 2016, joten työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin n. 25 000 euroa yli arvioidun. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että kunta ei saanut palkkatukea kevään 2016 aikana aluksi TE-toimiston vaihtumisen vuoksi ja sitten kunnan ja Oulunkaaren yhteistoimintaneuvotteluiden takia. Vuosi 2016 oli Työpajalta töihin II –hankkeen viimeinen vuosi. Hankkeen lopputuloksena voidaan todeta, että hankkeen asiakasryhmä tarvitsee moniammatillista tukea eikä pelkkä työpajatoiminta ole riittävää henkilöiden työkyvyn nostamiseen. Tältä pohjalta valmisteltiin uusi ESR-hanke Työkykyä ja hyvinvointia luonnosta. Hanke käynnistyy vuoden 2017 aikana ja hankkeessa hyödynnetään kunnan ympäristöä ja kuntaorganisaatiota kokonaisuudessaan hankkeeseen osallistuvien henkilöiden työkyvyn ja hyvinvoinnin lisäämisessä. Tavoitteena on hankkeeseen osallistuvien kokonaisvaltainen hyvinvoinnin nostaminen. Päihteet, rikollisuus ja väkivaltaisuus liittyvät usein toisiinsa. Alkoholin haitat ovat kiistattomat ja se koskettaa kaikkia ikäryhmiä ja yhden ihmisen alkoholin käyttö vaikuttaa useaan henkilöön ympärillä. Alkoholin käyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja ei ole pystytty vähentämään valtuustokauden aikana.

Työikäisen väestön harrastusmahdollisuudet Vaalassa ovat pysyneet valtuustoaikana hyvinä ja uusia harrastuspaikkoja on tullut alakoulun tilojen muutoksien myötä. Seuratoiminta on aktiivista ja kansalaisopisto tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia harrastaa.

Hyvinvointikyselyssä omaa kokemusta hyvinvoinnista arvioitaessa ikäryhmä koki toimintakyvyn, turvallisuuden ja terveyden parhaimmiksi osa-alueiksi. Hänille jäivät koulutusmahdollisuudet, vapaa-ajanviettomahdollisuudet sekä edellisen ryhmän tavoin kokemus vaikutusmahdollisuuksista omaa elämää koskeviin palveluihin.

IKÄIHMISET

Elämänlaatu ja osallisuus

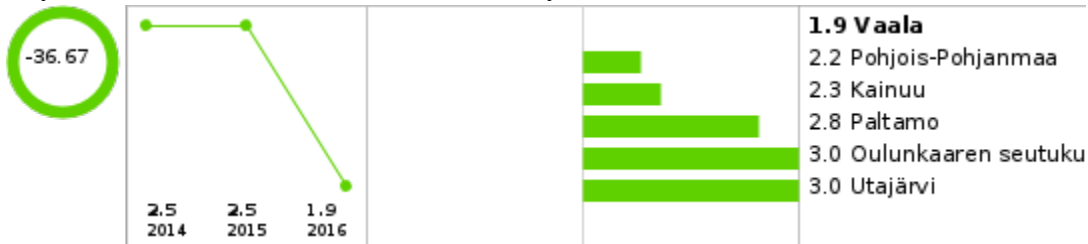
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavankäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Säännöllisen kotihoidon piirissä on yli 23 % yli 65 -vuotiaista, mikä on todella suuri määrä vertailukuntiin nähden, lähes puolet enemmän kuin Utajärvellä ja Paltamossa.

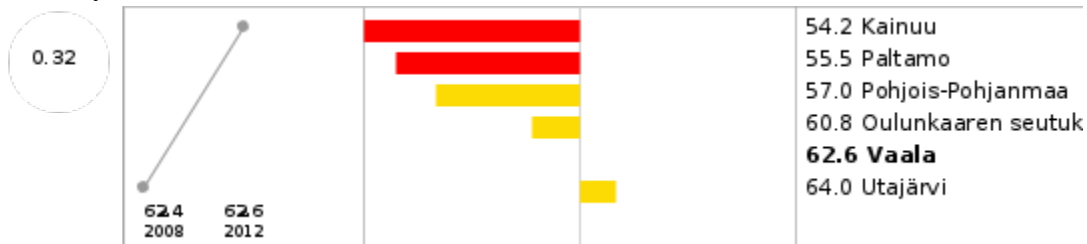
Ikäihmisille järjestetään liikunnallisia aktiviteetteja mm. uintiretket Rokualle syys-toukokuussa viikottain, joihin osallistuu noin 30-40 henkeä säännöllisesti. Lisäksi on viikottain vapaa-aikaohjaajan vetämät miesten ja naisten seniorijumpparyhmät sekä kuntosalipiiri. Eläkeläisjärjestöjen toimintaa tuetaan taloudellisesti vuosiavustuksella sekä järjestämällä kokous- ja kerhotiloja.

Hyvinvointikyselyssä tässä ikäryhmässä vastaajat kokivat omaa elämäänsä koskevista hyvinvoinnin osa-alueista parhaimmaksi turvallisuuden, elämysympäristön ja ihmissuhteet. Häntäpäähän oli arvioitu vaikutusmahdollisuudet omaa elämää koskevissa palveluissa ja koulutusmahdollisuudet. Vanhuspalveluiden merkitys kuitenkin korostui ja vanhusten kotihoito, asumispalvelut, päivätoiminta ja kuntoutus nähtiin merkitsevinä. Terveyspalvelut kokonaisuudessaan arvioitiin toimiviksi tässä ikäryhmässä melko hyvin.

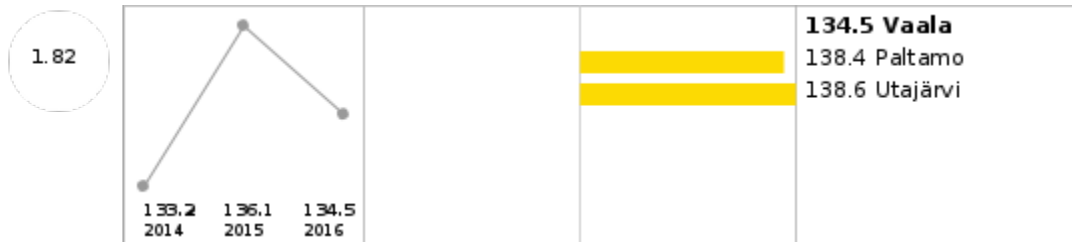
KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Painopistealueina vuosille 2013-2016 ovat olleet kunnan elinkeinoelämän ja sitä kautta työllisyyden vahvistaminen sekä vanhenevan väestön toimintakyvyn edistäminen ja peruspalvelujen turvaaminen ikäihmisille sekä yleinen terveellisten elämäntapojen edistäminen ja ennalta ehkäisevän työn lisääminen sekä lapsiperheiden tukeminen kaikilla elämän osa-alueilla.

Näihin haasteisiin on vastattu erilaisilla kunnan kehittämistoimenpiteillä sekä investoimalla. Etenkin lasten ja lapsiperheiden palveluihin on investoitu mittavasti. Vuonna 2012 on valmistunut uusi koulu ja 2016 päiväkotia. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään laaja-alaista yhteistyötä ja ikääntyneiden hyvinvointipalveluja on lisätty mm. ateria- ja liikuntapalvelujen avulla. Työllisyyttä on edistetty lisäämällä yritysten neuvontapalveluja sekä pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia vahvistettu hanketoiminnan avulla. Nuorten elämäntilannetta ja opiskelu- ja työllistymismahdollisuuksia edistetään mm. nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön avulla.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Vaalan kunta toteutti hyvinvointikyselyn kuntalaisille ja alueen palvelutuottajille aikavälillä 30.6. – 9.8.2017. Kyselyn tehtävänä oli kartoittaa kuntalaisten kokemaa arkielämän hyvinvointia, mihin kuuluu kokemus omasta hyvinvoinnista, palvelutarpeen selvittäminen sekä hyvinvointipalveluiden toimivuuden ja merkityksen arvioiminen. Palvelutuottajakyselyssä palvelutuottajat arvioivat oman näkemykseensä nojaten edellä mainittuja asioita kuntalaisten puolesta ja antoivat kantansa hyvinvoinnin kehittämisen yhteistyöstä alueella ja alueen organisaatioissa. Hyvinvointikyselyn avulla oli mahdollista osallistaa kuntalaisia ja alueen toimijoita Vaalan kunnan tulevaisuuden suunnitteluun ja saada ruohonjuuritason tietoa hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä, kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta sekä alueen palveluista.

Vaalan kunnassa hyvinvoinnin kokemus sen eri osa-alueilla on arvioitu vastaajien toimesta kokonaisuutena hyväksi. Vaalalaiset kokivat erityisesti turvallisuuden, omatoimisuuden ja lähipiirin merkityksen sekä henkisen vireyden tärkeimpinä osa-alueina hyvinvoinnin kokemuksessa. Hyvinvointipalveluihin Vaalalaiset olivat myös suhteellisen tyytyväisiä kokonaisuudessaan.

Tulevaisuudessa kunnan roolia täytyy lähteä suunnittelemaan uudella tavalla maakuntauudistuksen johdosta. Hyvinvointikyselyn mukaan palvelujen merkitys kuntalaisten keskuudessa on kasvanut lähes kaikissa palveluissa. Esimerkiksi juurikin opetus-, kulttuuri- ja sivistyspalvelujen merkitys on suurelta osin kasvanut. Nämä palvelut myös toimivat kuntalaisten mukaan Vaalassa. Onkin syytä varmistaa, että niin on jatkossakin, sillä näissä palveluissa kunnan tehtävä tulee korostumaan tulevaisuudessa.

Hyvinvointikysely 2017 osoittaa, että tilanne Vaalassa on kokonaisuutena tarkasteltaessa suhteellisen hyvällä tasolla. Kun verrataan tuloksia vuoteen 2011, on huomattavissa, ettei ainakaan huonompaan suuntaan ole mentä. Palvelujen merkityksellisyys on kasvanut verrattuna aiempaan kyselyyn, mihin voi mahdollisesti vaikuttaa tuleva maakuntauudistus. Maakuntauudistus pakottaa kunnat miettimään roolinsa uudelleen ja se herättää myös kysymyksiä niin kuntalaisissa kuin palveluttajisakin, kun mietitään, mitkä palvelut lopulta tulevat hoitumaan ja miten. Tämä voi nostattaa tunnetta palvelujen merkittävyyden kasvusta kuntalaisten keskuudessa, kun tiedetään, että muuttuvassa tilanteessa mikään ennen itsestään selvältä tuntunut palvelu ja toiminto ei välttämättä enää tulevaisuudessa olekaan niin itsestään selvä.

Vastaajat olivat suhteellisen kiinnostuneita käyttämään hyvinvointipalveluita internetissä. Vuonna 2011 digitalisaation käsite ei vielä ollut niin pinnalla kuin tällä hetkellä, joten tilanne ei ehkä ollut

samanlainen. Kuitenkin kun internetin käyttöön liittyvässä kysymyksessä vastaajista yli 70 prosenttia vastaa, että on kiinnostunut hyvinvointipalveluiden käytöstä internetin avulla, on todennäköistä, että vastaukset seuraavat aikaansa.

Kyselyn perusteella nousi mm. seuraavia kehittämiskohteita

- liikuntapaikkojen käyttöasteen varmistaminen ja miten olemassa olvien palveluja kehitetään ja luodaan uutta tarjontaa
- Digitalisaatio: kirjaston palvelujen kehittäminen vastaamaan digitalisaation tarpeisiin esim. suoratoistopalvelut
- Ikärakenteen vinoutumisen aiheuttamat haasteet: vanhusten päivätoiminnan kehittäminen mm. yritysten tuottamat kodin tukipalvelut ja henkilökohtainen apu sekä vapaaehtoistyö, ystäväpalvelu,

Kyselyn tulokset kokonaisuudessaan voi lukea alla olevasta linkistä.

[Hyvinvointikysely 2017 - yhteenveto.pdf](#)

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017 - 2020

Vuonna 2017 on käynnistetty uuden kuntastrategian laadintaprosessi, missä otetaan huomioon mm. hyvinvointikyselyssä saadut tulokset. Tavoitteena on saattaa yhteen hyvinvointikertomuksen, tehdä hyvinvointikyselyn ja kuntastrategian suunnitteluprosessin tulokset entistä selkeämmäksi kokonaisuudeksi.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Hyvinvointi on turvallista ja terveellistä arkea ja elämää yhdessä ystävien kanssa. Hyvinvointia lisää tunne siitä, että minusta ja läheisistäni pidetään huolta. Hyvinvoivilla kuntalaisilla on mahdollisuus käyttää laadukkaita kunnan palveluilta, kuten harrastaa ja kouluttautua. Viihtyisä ympäristö on osa kuntalaisten arjen sujuvuutta ja hyvinvointia.

Elinvoimaisessa kunnassa aktiivinen ja toimielias yhteisö tekee yhdessä asioita hyvässä ”me-hengessä”. Kunnassa on positiivista ”ähinää ja pöhinää”: monipuolisia vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, työpaikkoja ja muutenkin yritysmyönteinen ilmapiiri. Elinvoimaisuutta tuetaan hyvällä maankäyttö- ja liikennepolitiikalla, sekä kuntatalouden ja puhtaan luonnon vaalimisella. Kansainvälisyys on luonteva osa toimintaa.

Visio 2030

- Vaalan kunta on vetovoimainen sekä luontoarvoistaan ja yhteisöistään tunnettu toimija.
- Kunnassa toimitaan yhteisöllisesti ja kuntalaiset voivat hyvin.
- Toimintatapamme ovat yritysmyönteisiä ja palvelut on pystytty turvaamaan lähellä.
- Olemme taloudellisesti vakaa ja harjoitamme fiksua omistajuutta.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Vaalassa ei ole koko kunnan kattavia muita hyvinvointisuunnitelmia kuin hyvinvointikertomus, johon on viety sisälle myös lakisääteinen turvallisuussuunnitelma. Vaalan kunnan elinkeino-ohjelma on laadittu vuoden 2018 loppuun saakka ja se tulee päivittää valtuustokaudella.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma Utajärven ja Vaalan kuntien alueella on laadittu vuonna 2011. [Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma](#)

6 Hyvinvointisuunnitelma

Vaalan kunnan rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä korostuu, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät maakuntien tehtäväksi sote- uudistuksen myötä. Kuntalaisten arjen turva muodostuu toimeentulosta, palveluista, hyvinvoinnista ja osallisuudesta. Arjen turva on kuntien, järjestöjen, yritysten ja monien muiden toimijoiden yhteinen asia. Olemme työstäneet hyvinvointikertomusta uudella otella vuoden 2017 aikana. Työtä ovat koordinoineet hyvinvointivastaava, kunnanjohtaja ja hyvinvointi- ja turvallisuustyöntöryhmä. Johtoryhmä on osallistettu mukaan. Lisäksi ollaan mukana Maaseudun arjen palveluverkosto -hankkeessa.

Maaseudun arjen palveluverkosto -hankkeen tavoitteena on levittää Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin kuntiin arjen turvan toimintamalli, jonka avulla paikalliset ja alueelliset resurssit suunnataan paikallisiin tarpeisiin. Arjen turvan toimintamallin lähtökohta on yksinkertainen: kuntalaisten arjen turva

muodostuu toimeentulosta, palveluista, hyvinvoinnista ja osallisuudesta. Arjen turva on kuntien, järjestöjen, yritysten ja monien muiden toimijoiden yhteinen asia. Arjen palveluverkosto rakennetaan olemassa olevista resursseista paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden yhteistyönä. Samalla tehdään tulevaisuuden kunnan toimintamallia, jossa ihmisistä pidetään huolta yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa.

Vaalassa arjen turvaa toimintamallia luodaan kuntastrategian, hallintosäännön ja johtamisjärjestelmän uudistamisien rinnalla. Lopputuloksena lokakuussa julkaistaan laaja hyvinvointikertomus, johon nostetaan paitsi indikaattoritieto mutta myös Vaalan elinvoimaan ja hyvinvointiin liittyvät vahvuudet sekä toimijat/ palveluverkostot. Vaalassa työskentely käynnistyi helmikuussa laajalla toimijakartoituksella, johon vastasi yrittäjiä, kulttuuri-, liikunta-, luontojärjestöjen sekä kyläyhdistysten toimijoita.

Yrittäjät ja yhteisöt tavattiin helmikuussa toimijatapaamisessa Vaalan valtuustosalissa. Päivän aikana keskusteltiin elämänkaaren mukaisesti siitä, miten hyvinvointia ja terveyttä voitaisiin yhdessä Vaalassa edistää, mitkä ovat hyvinvointiin liittyvät vahvuudet ja mitä pitäisi kehittää. Läpileikkävina teemoina keskusteluissa oli turvallisuus ja sen lisääminen, ikäihmisten saaminen aktiivitoimijoiksi sekä päihteidenkäytön vähentäminen. Kunnan toimesta pidettiin työpajat myös vanhus- ja vammaisneuvostolle sekä nuorisoneuvostolle. Näin saatiin arvokasta kokemustietoa siitä, mitä hyvinvoinnin edistämiseksi tulee tehdä. Lisäksi työpaja pidettiin vapaa-ajan asukkaiden kanssa, joiden hyvinvointi on myös Vaalalle tärkeää.

Työtä jatkettiin maaliskuussa pidetyllä toisella toimijatapaamisella, jossa käsitelimme eri ikäryhmien toiveita ja tarpeita. Kesällä uusittiin vuonna 2011 tehtyhyvinvointikysely kuntalaisille. Näiden toiveiden ja tarpeiden pohjalta on koottu eri ikäryhmille visio ja päämäärä.

Lapset ja lapsiperheet

Visio ja päämäärät: Vaalassa lapsiperheillä on hyvä asua ja elää. Turvallinen lapsuus.

Hyvinvointisuunnitelman avulla pystytään tukemaan tarvittaessavanhempia tai huoltajaa heidän kasvatusvastuussaan, jotta jokainen lapsi japerhe pärjää, voi hyvin ja kokee olonsa turvalliseksi. Taavoiteena on, että jokaisella lapsella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli sekä joku harrastus ja ystävä. Perheitä kannustetaan viettämään aikaa yhdessä. Lapsille luodaan mahdollisuuksia vaikuttaa oman elinympäristönsä kehittämiseen.

Jokainen toimija ja yhteisö Vaalassa sitoutuu hyvinvointisuunnitelman ehkäisevän päihdetyön toimintamalliin. Tehdään ennaltaehkäisevää päihdetyötä kohdennettuna lapsiperheisiin, koska lapset ovat sijaiskärsijöitä vanhempien päihteiden käytön vuoksi.

Nuoret

Visio ja päämäärät: Vaalassa jokainen nuori on arvokas!

Hyvinvointisuunnitelman avulla nuori kokee olonsa turvalliseksi, pärjää ja voi hyvin. Nuorille hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä asioita ovat hyvät ihmissuhteet, terveys, perhe ja harrastukset. Jokaisella nuorella asuinpaikasta riippumatta on monipuolisia vaihtoehtoja vapaa-ajalle jaharrastuksiin. Päämääränä on, että jokaisella nuorella on vähintään yksiharrastus ja yksi ystävä. Nuorisoneuvoston rooli vahvistuu kunnan päätöksentekojärjestelmässä kokemusasiantuntijana. Yhteistyötä vanhus- javammaisneuvoston kanssa lisätään. Nuorillaaikuisilla korostuu tutkintoon johtavaan koulutukseen ohjaaminen, tutkinnon saaminen ja oman elämän hallinta. täydennetään ” mahdollisesti nuoret mukaan vapaaehtoistoimijoiksi, työpajakulttuurin ja –tekemisen uudistaminen, liikennekäyttäytyminen ja ennaltaehkäisevä päihdetyö, Junnufobia- nuorisotalon kehittäminen.

Jokainen toimija ja yhteisö sitoutuu hyvinvointisuunnitelman ehkäisevän päihdetyön toimintamalliin sekä huomioimaan toiminnassaan koko Vaalan alueen.

Työikäiset/ aikuisväestö

Visio ja päämäärät: Aikuisväestö on työkykyistä ja kokee kuuluvansa yhteisöön

Me-hengen luominen, työpaikan ja työntekijän kohtaaminen, työttömyyteen liittyvä hyvinvoinninedistäminen ja aktivointitoimenpiteet (työkyvyn ylläpitäminen), ennaltaehkäisevä päihdetyö, alkoholin haitat ja välittäminen (lähipiirierityishuomioon) -> ylisukupolvisen kierteen katkaisu.

Seniorit / ikäihmiset

Visio ja päämäärät: Vaalassa senioreiden on hyvä asua ja elää! Seniorit ovat voimavara.

Vanhuksille on tarjolla palveluita, joita he iän myötä tarvitsevat. Hyvinvointisuunnitelma pystyy tukemaan ikäihmisiä siten, jotta jokainen ikäihminen pärjää, voi hyvin ja kokee olonsa turvalliseksi. Senioreille hyvinvoinnin kannalta merkittäviä asioita ovat, että arjen asiat sujuvat, kodin ja asumisen turvallisuudesta on huolehdittu, naapuriapua on eri-ikäisille, yhteisöllisyys on voimakasta ja sosiaali- ja terveystalvet järjestetty lähipalveluna.

Jokainen toimija ja yhteisö sitoutuu hyvinvointisuunnitelman ehkäisevän päihdetyön toimintamalliin sekä huomioimaan toiminnassaan koko Vaalan alueen. Senioreiden päihdetyössä korostuu lääkkeiden ja alkoholinkielteiset yhteisvaikutukset ja iäkkäiden ihmisten ahdinko alkoholia käyttävän perheen jäsenen vuoksi.

Lapset ja lapsiperheet - Vaalassa lapsiperheillä on hyvä elämä

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Arviointimittarit
Jokaisella lapsella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli.	Koulujen kerhotoimintaa jatketaan Monipuolisten harrastusmahdollisuuksien luominen koko kunnan alueella. Toimenpiteet linjataan vuosittaisessa hyvinvointisuunnitelmassa	Yhteinäiskoulu Koulut, vapaa-aikapalvelut, seurakunta, järjestöt, 4H, MLL, Lapsi- ja nuorisokuoro, Neittävän kyläyhdistys, Manamansalon musiikki- ja taideyhdistys, Vaalan Karhu, Lämärit, Perhe liikuntahanke, Kulturiyhdistys (merirosvot)	Kerhojen määrä ja osallistujamäärät
	Lapsen vahvuuksien löytäminen ja kannustaminen varhaiskasvatuksessa ja koulussa	Päiväkoti, koulut, vanhemmat	Lapset puheeksi - menetelmä käytössä
Turvallinen lapsuus	Lapsiperheet saavat tarvittaessa tukea varhaisessa vaiheessa. Tuen polku / Lapset puheeksi -toimintamalli Vanhempainkoulu Vaalalan 4H:n lastenhoitokurssi	Perhepalvelut, varhaiskasvatus, koulut, perhe Vanhempainkoulu Seurakunta Vaalalan 4H	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä Lastensuojeluilmoitusten määrä Lastensuojelun tukitoimenpiteiden piirissä olevien määrä Toimeentulotukimenot Yksinhuoltajaperheiden määrä

<p>Lasten vanhempien päihteiden ongelmakäytön tunnistaminen ja siihen puuttuminen Koulutusta mm. koulujen ja päiväkodin henkilöstölle päihteiden tunnistamiseksi Lapsen tuen polku /Lapset puheeksi -menetelmä Heikkojen singnaalien tunnistaminen ja ryhmä johon ottaa yhteyttä Järjestöiltä päihteettömän toiminnan lupaus</p>	<p>Perhepalvelut, varhaiskasvatus, koulut, vapaa-aikapalvelut</p>	<p>Lapset puheeksi menetelmä käytössä Vanhempainkoulu toteutettu Järjestöjen kanssa tehdyt sopimukset</p>
<p>Turvallinen asuinympäristö ja leikkipaikat. Kunnan kiinteistöjen ja leikkipaikkojen säännölliset tarkastukset ja havaittujen puutteiden korjaukset.</p>	<p>Kunnan tekninen osasto, yksityisten kiinteistöjen omistajat. Käyttäjät ilmoittavat puutteista.</p>	<p>Tarkastukset tehty</p>
<p>Koulukiusaamiseen puuttuminen. Paras kaveri hanke, toiminnallinen puuttuminen.</p>	<p>Vanhempainyhdistykset, koulu, seurakunta</p>	
<p>Tukiperhetoiminnan laajentaminen Perhehoitajien / tukiperheiden rekrytointi</p>	<p>Oulunkaaren perhepalvelut</p>	
<p>Ympäristön siisteys ja turvallisuus</p>	<p>4H, Vanhempainyhdistys, kunta, koulujen ympäristökasvatus, kyläyhdistykset</p>	

Nuoret - Vaalassa jokainen nuori on arvokas

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Arviointimittarit
Jokaista nuorta kannustetaan omatoimisuuteen, oman elämänsä hallintaan sekä vastuuseen valinnoistaan.	Koulu kannustaa jokaista lasta löytämään itsestään omat vahvuutensa. Koulu auttaa lasta yksilönä, joka otetaan huomioon kokonaisuutena. Koulu tekee monialaista yhteistyötä muiden toimijatahojen ja kotien kanssa. Koulun tehtävä on opettamisen ohella myös kasvattaa. Lapset puheeksi -menetelmä Vanhempainillat vetovoimasiksi	Opettajat ja koulun muu henkilökunta Perheet, vanhemmat Vapaa-aikapalvelut, seurakunta 4 H	
	Varhainen apu nuorille Etsivä nuorisotyö löytää alle 29 -vuotiaat nuoret, jotka eivät pääse koulutukseen tai löydä töitä Nuorten seinätön työpaja auttaa opiskelu-, työkokeilu- tai työpaikan löytämisessä	Etsivä nuorisotyöntekijä Nuorten työpaja ja yksilövalmentaja TE-toimisto 4H	Sovari-mittari Koulutukseen päässeet nuoret Etsivän ja nuorten työpajan asiakkaiden määrä Kesätyöntekijöiden määrä
	Tunnistetaan päihteiden ongelmakäyttö sekä peliriippuvuus. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään yhteistyössä, suunnitelmallisesti ja kohdennetusti eri-ikäisten ihmisten arkiympäristössä (varhaiskasvatuspaikat, oppilaitokset, työyhteisöt, vapaa-ajan harrastuspaikat).	Perhepalvelut, nuorisotoimi, koulu Sitoutuneet järjestöt (järjestöavustusten suuntaaminen) 4H yhdistys	
	Matalan kynnyksen päihdepalvelut ovat saatavissa ja palveluiden ohjaus toimii. Selvitetään vastaavan henkilön määräaikainen rekrytointi. Käytössä Tuen polku -toimintamalli	Vaalan kunta, Oulunkaari Yhteinen työntekijä/työryhmä Oulunkaaren alueella	
	Kummitoiminta ammattioppilaitoksiin: vaalalaislähtöiset nuoret tukena uusille tulokkaille		
Kaikilla on mahdollisuus harrastaa.	Nuorille liikunnan harrastustilat veloituksetta ohjattuun toimintaan.	Liikuntatilat, vapaa-aikaohjaaja, liikuntajärjestöt (avustukset)	Tilojen käyttöaste ja käyttäjien määrä. Liikuntajärjestöjen tapahtumat ja saadut avustukset

	Nuorisotila Ampparin aukioloaikoja lisätään mahdollisuuksien mukaan.	Vapaa-aikapalvelut, Vaalan 4H-yhdistys, Vaalan seurakunta, muut järjestöt	Aukioloajat, kävijämäärät
	Selvitetään, mitä mahdollisuuksia on järjestää kuljetuksia harrastuksiin. Kannustetaan vanhempia yhteisten kyyten organisoimiseen. Lisätään tapahtumia sivukylillä.	Vapaa-aikapalvelut, vanhempiyhdistykset, kyläyhdistykset, liikuntaseurat	Kuljetustarpeessa olevat nuoret ja toteutuneet tapahtumat
	Vapaa-aikapalvelut järjestää vuosittain nuorille tapahtumia ja retkiä	Vapaa-aikapalvelut (liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut)	Tapahtumien osanottajien määrä ja saatu palaute
	Nuorten harrastushanke (liikunta, kulttuuri, moottorikerho, eräily)	Järjestöavustusten suuntaaminen tukemaan toimintaa Metsästysseurat Riistanhoitoyhdistys Vapaa-ajankalastajat	Hanke käynnistyy
	Retkeily- ja eräharrastushanke naisille Maalta maukasta hanke (Kasvimaa kerho, metsäpäivät)	Oulujärvi Leader Metsästysseurat Riistanhoitoyhdistys Vapaa-ajankalastajat Neittävän kyläyhdistys	
	Edistetään monipuolista kulttuuriharrastusta (luova ilmaisu, tanssi, kuvataiteet) Nuorten ryhmäliikuntamahdollisuuksia parannetaan.	Vapaa-aikapalvelut Hankerahoitus Yksityiset palvelutuottajat	
Kukaan ei ole yksin	Lisätään nuorten osallistumismahdollisuuksia	Käytetään sähköisiä menetelmiä nuorten osallistamiseksi. Aktiivinen sosiaalisen median käyttö. Nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja	
	Järjestöjä aktivoidaan toimimaan nuorten parissa	Avustuksia saavat järjestöt (avustusperusteet uudistetaan)	
	Nuorisoneuvosto ja oppilaskunnat toimivat aktiivisesti Tukioppilastoiminta	Nuorisoneuvostolla käytössä määräraha 2500 euroa/vuosi. Sihteerinä vapaa-aikajohdaja. Koulujen oppilaskunnat ja vastuopettajat	

Nuoret kesätöihin	Työllistetään kaikki 9-luokkalaiset ja toisen asteen 1-2 vuosikurssien vaalalaiset nuoret joko kunnan omiin työpisteisiin tai kesätyösetelillä yrityksiin tai omaan yritykseen (4H-yritys),	Vapaa-aikapalvelut / nuorisotyö Vaalan 4H Kunnan eri hallintokunnat Yritykset ja järjestöt Neittävän kyläyhdistys Neittävän nuorisoseura Säräisniemen Museo- ja kotiseutuyhdistys	Työnhakijoiden määrä Työllistetyt nuoret Kesäsetelit yrityksiin Nuorten omat yritykset
Nuoren mielen hyvinvoinnin edistäminen	Mielenterveyden ensiapu®1 -koulutus Mielenterveyden ensiapu®2 -koulutus	Suomen Mielenterveysseura, Hallituksen kärkihanke, rahoitus hankkeesta, Vaalan kunta	Koulutus tehty Erikoissairaanhoidon kulukehitys
	MTEA ohjaajakoulutus	Suomen Mielenterveysseura, Vaalan Kunta, Utajärven Kunta Oulunkaari	Koulutus tehty Erikoissairaanhoidon kulukehitys

Työkäiset - Aktiiviset osaajat, hyvinvoivat aikuiset

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Arviointimittarit
Työttömyyden ehkäisy ja työttömyyskierteen katkaisu	Avoimet työpaikat ja työnhakijat kohtaavat. Yritysten ja kunnan välinen yhteistyö. Vastuutahot: kunnan elinkeinotoimi ja työllistämistiimi sekä Työtakomo -hanke	Vastuutahot: kunnan elinkeinotoimi ja työllistämistiimi sekä Työtakomo -hanke (2019 saakka) Vaalan yrittäjät TE-toimisto	Avoimet työpaikat Työttömyysaste
	Palkkatuki Työkokeilu Koulutukseen ohjaus	Kaikki hallintokunnat ja Oulunkaari osallistuvat työllistämistiimiin Työllistämistiimi	Palkkatuella palkattujen ja työkokeilussa olevien määrä Koulutukseen päässeet työttömät Koulutuspaikan saaneet nuoret
	Mestari-kisälli -mallin käyttöön ottaminen Tutustuminen yrityksiin	Kunnan työllistämistiimi, kyläyhdistykset, yritykset - yhteishanke	
	Kyläyhdistykset tuottavat työllistämispalveluja yhteistyössä keskitetysti. Selvitetään	Kunnan työllistämistiimi, hanketoiminta, kyläyhdistysten vastuhenkilöt	

	työvoimapolitiittisen hankkeenrahoitus ja toteuttajat.		
Työikäisen väestön hyvinvoinnin lisääminen ja työllisyysmahdollisuuksien parantaminen	Kuntouttava työtoiminta Yksilövalmennus Osallisuuden vahvistaminen Harrastusmahdollisuuksien lisääminen	Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja Työkykyä ja hyvinvointia luonnosta –hanke (2017-2020) Lähde –hanke (Oulunkaari 2017-2019) Vapaa-aikapalvelut ja kansalaisopisto (liikunta ja kulttuuri)	Sovari-mittari Kykyviisari -mittari Kansalaisopiston kurssien alennusseteleiden käyttö
	Kansalaisopisto mukaan tuottamaan työvoimapolitiittisia koulutuksia ja turvallisuuskursseja	Kansalaisopisto, Te-toimisto	
	Pitkäaikaistyöttömien tervystarkastuksien tehostaminen	Oulunkaaren kuntayhtymä	Eriko
	Luonnontuotteiden hyödyntäminen, maiseman hoito,		
Yrittäjyyden edistäminen ja olemassa olevien yritysten toimintaedellytysten turvaaminen	Kunnan strategian mukaisesti		
Päihteiden käytön vähentäminen	Vanhempien päihteiden ongelmakäytön tunnistaminen ja siihen puuttuminen	Neuvola, varhaiskasvatus, koulu, sosiaalityö. Tiivis yhteistyö.	
	Työttömän päihdekierteen katkaiseminen	Kuntouttava työtoiminta, Oulunkaaren kuntayhtymän päihdepalvelut	
	Matalan kynnyksen päihdepalvelut ovat saatavissa ja palveluiden ohjaus toimii. Päihdehuollon palvelut järjestetään sisällöltään ja laadultaan kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti.	Vaalan kunta, Oulunkaari	
	Kahvilakulttuurin edistäminen, yhteiset kohtaamispaikat, teemaillat, "ompeuseurat", lauluillat kylätalolla	Kyläyhdistykset, Martat, maa- ja kotitalousnaiset, metsästysseurat, urheiluseurat	
Hyvät harrastukset hyvinvoinnin edistäjinä	Kansalaisopistonkurssitarjonnan pitäminen monipuolisena	Kunta, Kansalaisopisto	

	Uusien kuntalaisten kutsuminen mukaan harrastuksiin. Sähköisten välineiden hyödyntäminen (whatsapp-ryhmät, kimppakyydit)	Järjestöt, yksityiset henkilöt, vapaa-ajan asukkaat, kulttuurikummit- ja liikuntakaveritoiminta	
	Erä- ja ampumaharrastus tuuksi.	Oulujärven Ampujat, metsästysseurat	

Senioriväestö - Voimavara ja elämänviisaus

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Arviointimittarit
Voimavarana varhaisensiorit	Eläkeläisjärjestöjen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Järjestöt ovat mukana kunnan tapahtumissa järjestäen mm. kahvi- ja ruokapalveluja. Hyväkuntoiset seniorit voivat toimia myös vertaisohjaajina ja avustaavanhukksia erilaisissa tapahtumissa. Kerhotilat Alatalolla, Ampparilla ja ns. sähkötalolla järjestöjen käytössä.	Vapaa-aikapalvelut, seurakunta, Oulunkaari, eläkeläis- ja erityisjärjestöt sekä kyläyhdistykset ja urheiluseurat	Yhteiset tilaisuudet ja niihin osallistuneet seniorit
Terve ja hyvinvoiva vanhusväestö Jokaisella vanhuksella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli eikä kukaan ei ole yksin	Senioreiden jumpparyhmät, uintiretket ja kuntosalipalvelut Ilmaiset salivuorot ohjattuun liikuntaan eläkeikäisille Kulttuuritapahtumat ja -retket Monipuoliset harrastusmahdollisuudet Mahdollisuus terveelliseen ruokailuun edullisesti Oppilasravintola Sapuskassa Kultaisen iän kotikäynnit Kahvikaveri -toiminta Koulutuksen järjestäminen ja ohjeet vapaaehtoisille	Vapaa-aikaohjaaja, Rokuan kylpylä, Vaalan fysioterapia, Kunnanhallituksen päätös Kunnan liikuntatilat (urheilutalo, koulu, Amppari, punttisali) Vapaa-aikapalvelut ja järjestöt kansalaisopisto, vapaa-aikapalvelut, järjestöt Ruokapalvelut, järjestöt Järjestöt (kartoitetaan järjestöt, jotka sitoutuvat) Järjestöavustusten suuntaaminen tukemaan toimintaan Seurakunta	Toiminta aloitettu

Asiakas- ja palveluohjaus toimii ja on ihmistä lähellä	SenioriPisteissä toteutuu monikanavainen ohjaus ja palveluiden koordinointi ikääntyvän arjessa.	Oulunkaari	
	Tavoitellaan mahdollisuutta ottaa käyttöön Oulunkaaren kuntien verkostoitunut palveluohjauksen toimintamalli	Oulunkaari	
Vanhuksille tilanteeseen sopiva hoiva ja hoito	Vanhuspalveluselvitys ja selvityksen mukaisten toimintapiteiden toteuttaminen	Kunnan keskushallinto ja Oulunkaari	
Turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö	Kyläyöntekijän palveluiden laajentaminen koko kunnan alueelle.	Kyläyhdistykset, kunnan johtoryhmä ja hyvinvointivastaava, kuntoutuva työtoiminta	Kylien määrä, joissa kyläyöntekijä.
	Toimintaohjeethuujareiden varalle	Järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto, Oulun poliisi	Koulutus pidetty
	Vanhusten liikenneturvallisuus	Järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto, Oulun poliisi	Koulutus pidetty
	Paloturvallisuus	Järjestöt, vanhus- ja vammaisneuvosto, Kainuun pelastuslaitos	Koulutus pidetty
Vanhuksille mielekäs elämä kotona	Tuetaan vanhusten kotona asumista kaikin mahdollisin keinoin.	Vanhuspalvelut, omaiset, sosiaali- ja terveyspalvelut, vapaaehtoistyö (yksityiset ja järjestöt)	
	Hyvä ja ravitseva ruoka vanhuksille joko kotiin tai mahdollisuus osallistua yhteisiin ruokailuhetkiin		
	Laajennetaan kotiin annettavien palvelujen palveluvalikkoa		
	Kokeillaan uusia vaihtoehtoja tukea omaishoitajien työtä ja hyvinvointia		
Teknologian ja sähköisen maailmantuominen lähelle ikäihmisiä	Matalan kynnyksen koulutukset senioreille	Kansalaisopisto, kirjasto	
	Kirjastosta on yhä enemmän kansalaisten tietopiste, josta saa käytännön apua teknologian käyttöön.	Kirjasto	

	Yhteispalvelupiste toimii kunnantalolla ja sieltä saa apua ja ohjausta palveluihin	Kunnan keskushallinto, sopimuskumppanit yhteispalvelussa	
--	--	--	--

Viihtyisä elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho ja resurssit	Arviointimitarit
Kuntalaisia kannustetaan pitämään huolta ympäristöstä ja omistamistaan kiinteistöistä.	Kaunis piha -kilpailu	Pienkiinteistöyhdistys, Vaalan kunta	
	Kunta tekee maisemahoitoa ja raivaa maisemia näyttääkseen esimerkkiä	Vaalan tekniset palvelut, Työllistämishanke	
	Vuosittainen jouluvalaistus	Kunta, omille kiinteistöille Yirtykset	
Keskustaaja houkuttelevaksiliikuntarajoitesille.	Penkkejä pääraitin varrelle. Erivärisiä penkkejä, joiden mukaan myös muistisairas voi suunnistaa.	Aluearkkitehti, tekniset palvelut, yhteisöllisyshanke	

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointi- ja turvallisuustyön työryhmä

Työryhmässä ovat operatiivisesta hyvinvointityöstä vastaavat henkilöt eri hallintokunnista.

Sinikka Rantalankila	vapaa-aikajohtaja hyvinvointivastaava (pj)
Pertti Haataja	perusopetuksen ja lukion oppilaanohjauksen lehtori
Riitta Korhonen	varhaiskasvatuksen johtaja
Leena-Kaisa Pärkkä	ruokapalvelupäällikkö
Salme Tiri-Karjalainen	isännöitsijä
Satu Turkka	Oulunkaari
Mira Kurttila	Oulunkaari, vanhuspalvelu

Hyvinvointi- ja turvallisuustyön johtoryhmä

Johtoryhmä on moniammatillinen työryhmä, jossa on mukana kunnan johtoryhmä, valtuuston ja hallituksen puheenjohtajat, Oulunkaaren kuntayhtymän, seurakunnan, poliisin, yrittäjyhdistyksen, maatalousyrittäjien ja järjestöjen edustajat.

Valtuuston puheenjohtaja	Pekka Välinen, pj.
Hallituksen puheenjohtaja	Esa Karjalainen
Hyvinvointilautakunnan pj.	Tiina Kylmänen
Elinvoimalautakunnan pj.	Reijo Virkkunen
Kunnanjohtaja	Tytti Määttä
Hallintojohtaja	Ari Niskanen
Sivistysjohtaja	Jarkko Niiranen
Tekninen johtaja	Juho Ahola
Nuorisoneuvoston edustaja	
Vanhus- ja vammaisneuvoston pj	Aune Sallila
Mökkitoimikunnan edustaja	Timo Hakkarainen
Oulunkaaren kuntayhtymän edustaja	Satu Turkka
Kainuun pelastuslaitos	Mika Virtanen
Oulun poliisilaitos	Ilkka Riippa
Vaalan seurakunta, kirkkoherra	Vesa Palokangas
Vaalan yrittäjien edustaja	Mika Alakurtti
Vaalan MTK edustaja	Mika Koukkari

8 Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallitus 28.11.2017

Kunnanvaltuusto 19.12.2017